

ສຶກສາຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວກັບການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດຂອງ ສປປ ລາວ
ບຸນທອນ ສຸຂະວົງ¹, ພູເພັດ ກ້ຽວພິລາວົງ, ສຸກສະໜອນ ແສງຈັນ, ສິນນະມອນ ລັດຕະນະໂກສິນ ແລະ ຄຳເສົາ ລຽງສຸນິນ
ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ບໍລິຫານທຸລະກິດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ

ບົດຄັດຫຍໍ້

¹**ຜູ້ຕິດຕໍ່ພົວພັນ:** ບຸນທອນ
ສຸຂະວົງ, ພາກວິຊາການຄ້າ,
ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ບໍລິຫານ
ທຸລະກິດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ,
ເບີໂທ: +856 20 2207 9564, ອີ
ເມວ: bounthone@yahoo.com

ຂໍ້ມູນບົດຄວາມ:
ການສົ່ງບົດຄວາມ: 30 ມິຖຸນາ 2021
ປັບປຸງສຳເລັດ: 05 ພະຈິກ 2021
ການຕອບຮັບ: 28 ພະຈິກ 2021

ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າສະບັບນີ້ໄດ້ສຶກສາຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວກັບການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດຂອງ ສປປ ລາວ ເຊິ່ງມີປະສິງເພື່ອສຶກສາສະພາບລວມການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວຂອງ ສປປ ລາວ ໃນໄລຍະປີ 1991-2018 ແລະ ສຶກສາຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງ ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດ ໂດຍການນຳໃຊ້ວິທີການສຶກສາທັງແບບພັນທະນາ ແລະ ແບບປະລິມານ ດ້ວຍການນຳໃຊ້ແບບຈຳລອງເສດຖາມິຕິ (ARDL Model) ເຂົ້າໃນການວິເຄາະທີ່ເປັນຂໍ້ມູນອະນຸກົມເວລາ (Time series Data). ນອກຈາກນີ້ຍັງໄດ້ນຳໃຊ້ໂປຣແກຣມ E-views 10 ເພື່ອຊ່ວຍເຂົ້າໃນການວິເຄາະ.

ຜົນໄດ້ຮັບຈາກການສຶກສາພົບວ່າ ການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດແມ່ນມີການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ໂດຍສະເລ່ຍແລ້ວແມ່ນ 7% ຕໍ່ປີ. ຂະແໜງການບໍລິການແມ່ນມີການຂະຫຍາຍຕົວຫຼາຍກວ່າໝູ່ ກວມເອົາ 41.62% ຂອງ GDP ໃນປີ 2018. ຖ້າເບິ່ງການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຂະແໜງການດັ່ງກ່າວແລ້ວເຫັນວ່າມີອັດຕາຂະຫຍາຍຕົວໂດຍສະເລ່ຍແລ້ວແມ່ນ 7.57% ຕໍ່ປີ ໃນຊ່ວງລະຫວ່າງ ປີ 1991 ຫາ 2018. ໃນຂະນະທີ່ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວໂດຍສະເລ່ຍແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນ 30% ໂດຍສະເພາະໃນປີ 2018 ສປປ ລາວ ໄດ້ເປີດປີການທ່ອງທ່ຽວສາມາດສ້າງລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວເຖິງ 811,010,661 ໂດລາສະຫະລັດ. ການທົດສອບ Co-Integration ມີການພົວພັນດ້ວຍລະດັບຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິເຫັນວ່າເມື່ອໃດກໍ່ຕາມທີ່ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນເພີ່ມຂຶ້ນ 1 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນໄລຍະຍາວມີແນວໂນ້ມທີ່ ຈະເຮັດໃຫ້ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ 3.81% ແລະ ຖ້າລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ 1% ຈະສົ່ງຜົນກະທົບເຮັດໃຫ້ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນເພີ່ມຂຶ້ນ 0.24%. ການປະມານຄ່າ ແບບຈຳລອງ (ECM) ເຫັນວ່າ ຖ້າລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ D(RTR) ມີການປ່ຽນແປງ 1% ເຮັດໃຫ້ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ (GDP) ປ່ຽນແປງ 0.43% ໃນທົດທາງກົງກັນຂ້າມ ແຕ່ບໍ່ມີຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິ. ໃນໄລຍະສັ້ນການປ່ຽນແປງຂອງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວມີຜົນຕໍ່ການປ່ຽນແປງຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ ໜ້າຄວາມວ່າໃນ ໄລຍະສັ້ນເມື່ອລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ເພີ່ມຂຶ້ນກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນເພີ່ມຂຶ້ນ, ເຊິ່ງເຫັນໄດ້ວ່າ ເປັນໄປຕາມສົມມຸດຕາຖານທີ່ຕັ້ງໄວ້ວ່າ. ສຸດທ້າຍການທົດສອບ Granger Causality ລະຫວ່າງສອງຕົວປ່ຽນເຫັນວ່າ: ln_RTR ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເປັນເຫດໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໜັ້ນ 99% ໃນຂະນະທີ່ GDP ບໍ່ເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ RTR ມີການປ່ຽນແປງ.

ຄຳສັບສຳຄັນ: ການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດ, ລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວ, ແບບຈຳລອງ ARDL ແລະ Granger Causality.

The Study on Relationship between Tourism Revenues and Economic Growth in Lao PDR

Bounthone SOUKAVONG¹, Phouphet KYOPHILAVONG, Souksamone SENGCHAN, Sinnamone LATTANAKOSON and Khamsao LIENGSONON

Faculty of Economics and Business Management, National University of Laos, Lao PDR

¹Correspondence:

Bounthone SOUKAVONG,
Department of Commerce,
Faculty of Economics and
Business Management,
National University of Laos,
Tel: +856 20 2207 9564,

E-mail:

bounthone@yahoo.com

Article Info:

Submitted: Jun 30, 2021

Revised: Nov 05, 2021

Accepted: Nov 28, 2021

This research aims to study the relationship between tourism revenues and economic growth in Lao PDR. The purpose of this research was to study the overall economic growth and tourism revenues in Lao PDR during the 1991-2018 period and investigate the causality of tourism revenues and economic growth in Laos by using an econometric model called the ARDL model to analyze time-series data from 1991 to 2018. Moreover, EViews 10 is also included as a tool of analysis techniques.

The results of this study found that economic growth is gradually growing at an average of 7%. The services sector is expanding, accounting for 41.62% of GDP in 2018, with an average annual growth rate of 7.57% from 1991 to 2018. While annual tourism revenue increased by 30 percent on average, particularly in 2018, the Lao government began the year by generating tourism revenue of up to 811 million US dollars. The Co-Integration test shows that the level of statistical correlation; whenever a 1% increase in the gross domestic product, in the long run, tends to increase tourism revenue by 3.81% and if tourism revenue increases by 1%, it will result in an increase in the gross domestic product of 0.24%. The case of short-term estimates (ECM) shows that if tourism revenue D(RTR) changes by 1%, gross domestic product (GDP) changes by 0.43% in the opposite direction, but there is no statistical significance. In the short term, changes in tourism revenues affect the change in gross domestic product, meaning that in the short-term when tourism revenue increases, it will increase gross domestic product. Which is in accordance with assumptions that. Finally, the Granger Causality Test between the two variables found that: In RTR tourism revenue caused a change in gross domestic product with 99% significance levels, while GDP did not cause a change in RTR.

Keywords: *Economic Growth, Tourism Revenues, ADRL model, Granger Causality*

Abstract

1. ພາກສະເໜີ

ຂະແໜງການທ່ອງທ່ຽວໃນທົ່ວໂລກ ສາມາດສະແດງ ອັດຕາສ່ວນກວມເອົາ 10.4 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງມູນຄ່າເສດຖະກິດທັງໝົດໃນໂລກ (2017) ເຊິ່ງນັບເປັນມູນຄ່າຫຼາຍກວ່າ 8,500 ຕື້ໂດລາສະຫະລັດ (ຫຼາຍກວ່າ 72,250,000

ຕື້ກີບ) ແລະ ຍັງໄດ້ສ້າງອາຊີບໃຫ້ປະຊາກອນໂລກຫຼາຍກວ່າ 313 ລ້ານອາຊີບ ເຊິ່ງຄິດເປັນ 9.9 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງການຈ້າງງານທັງໝົດໃນປີ 2017 (WTTC: World travel & Tourism Council, 2018). ໃນປີ 2018 ທີ່ຜ່ານມາ ສປປ ລາວ ໄດ້ເປີດປີການທ່ອງທ່ຽວ ມີຈຳນວນນັກທ່ອງ

ທ່ຽວເຂົ້າມາຢ້ຽມຢາມ ສປປ ລາວ ຈຳນວນ 4,186,432 ເທື່ອຄົນ, ເຊິ່ງເພີ່ມຂຶ້ນ 8.2% ເມື່ອທຽບໃສ່ປີ 2017 ແລະ ສ້າງລາຍຮັບເຂົ້າປະເທດໄດ້ 811,010,661 ໂດລາສະຫະລັດ ຫຼື ປະມານ 6 ພັນຕື້ກວ່າກີບ, ເພີ່ມຂຶ້ນ 17% ທຽບໃສ່ປີ 2017 ພ້ອມນີ້ ກໍ່ມີໝາຍກຸ່ມນັກທ່ອງທ່ຽວ ທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ເຊັ່ນ: ກຸ່ມອາຊີປາຊີຟິກ ເພີ່ມຂຶ້ນ 8.4% ມີອັດຕາສ່ວນກວມເອົາ 94.16%; ກຸ່ມເອີຣົບ ເພີ່ມຂຶ້ນ 3% ມີອັດຕາສ່ວນກວມ 3.96%; ກຸ່ມອາເມຣິກາ ເພີ່ມຂຶ້ນ 7.5% ມີອັດຕາສ່ວນ 1.65% ຂອງຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວທີ່ເຂົ້າມາທ່ຽວລາວ; ມີພຽງກຸ່ມປະເທດ ອາຟຣິກາ ແລະ ຕາເວັນອອກກາງ ທີ່ມີອັດຕາຫຼຸດລົງ 0.5% ແຕ່ກໍ່ກວມເອົາອັດຕາສ່ວນ 0.22% ຂອງຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວທັງໝົດ ທີ່ເຂົ້າມາທ່ອງທ່ຽວລາວ (MICT, 2019). ເຫັນໄດ້ຄວາມສຳຄັນຂອງການພັດທະນາຂະແໜງ ການທ່ອງທ່ຽວ ທີ່ມີຕໍ່ກັບການປະກອບສ່ວນເຂົ້າກັບການສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດຂອງ ສປປ ລາວ ຕັ້ງແຕ່ອາດິດຈົນຮອດປັດຈຸບັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງມີຄວາມສົນໃນຕ້ອງການສຶກສາຄື້ນຄວ້າຫົວຂໍ້ດັ່ງກ່າວ ເຊິ່ງມີຈຸດ ປະສົງຂອງການສຶກສາໃນຄັ້ງນີ້ແມ່ນ 1). ສຶກສາສະພາບລວມການຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວໃນ ສປປ ລາວ ແຕ່ປີ 1991-2018 ແລະ 2). ສຶກສາຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວກັບການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດ ແລະ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວຂອງ ສປປ ລາວ.

2. ອຸປະກອນ ແລະ ວິທີການ

ການສຶກສາບົດຄົ້ນຄວ້າສະບັບນີ້ ແມ່ນໃຊ້ສຶກສາວິເຄາະທັງແບບສະຖິຕິພັນລະນາ ແລະ ການວິເຄາະແບບປະ

ລິມານ ໂດຍໄດ້ໃຊ້ການອະທິບາຍລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດໃນໄລຍະທີ່ຜ່ານມາຂອງ ປະເທດລາວແຕ່ປີ 1991-2018. ນອກຈາກນັ້ນ, ການວິເຄາະແບບປະລິມານແມ່ນການວິເຄາະເພື່ອຊອກຫາຄວາມສຳພັນຂອງບັນດາຕົວປ່ຽນຄື: ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ, ການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດຂອງປະເທດລາວ ແລະ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວໂດຍໃຊ້ຂໍ້ມູນແຕ່ປະ 1991-2018 ເພື່ອຊອກຫາຄວາມສຳພັນຮ່ວມ (Co-integration Test) ແລະ ຫາຄ່າສຳປະສິດໃນໄລຍະສັ້ນ ແລະ ໄລຍະຍາວ ເຊິ່ງວ່າການວິເຄາະແມ່ນໃຊ້ Program E-views 10 ເຂົ້າໃນການວິເຄາະ.

ໂດຍມີຂອບເຂດໃນການວິເຄາະຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວກັບການຂະຫຍາຍເສດຖະກິດຂອງປະເທດລາວ ໂດຍໃຊ້ຂໍ້ມູນທຸຕິຍະພູມຊະນິດອະນຸກົມເວລາ (Time series Data) ເຊິ່ງໃນນີ້ຄືຂໍ້ມູນຜະລິດຕະພັນມວນລວມພາຍໃນປະເທດ, ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວເຊິ່ງເປັນຂໍ້ມູນລະຫວ່າງປີ 1991-2018.

ສຳລັບແບບຈຳລອງໃນການສຶກສາ ການພົວພັນລະຫວ່າງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວກັບການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດ ແລະ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວ ແມ່ນອ້າງອີງຈາກບົດຄົ້ນຄວ້າຂອງ ພູເພັດ (2018), ທ່ານ ພູວານະລິດ (2007), Uddin and Chakraborty (2009), Rahman and Shahbaz (2012) ແລະ Gokkmengglua (2015) ດັ່ງນີ້:

ສົມຜົນຫຼັກ:

$$GDP = \beta_0 + \beta_1 RTR + \beta_2 NT + \varepsilon \quad (2.1)$$

$$RTR = y_0 + y_1 GDP + y_2 NT + \varepsilon \quad (2.2)$$

$$NT = \gamma + \gamma_1 GDP + \gamma_2 RTR + \varepsilon \quad (2.3)$$

ໂດຍກຳນົດຢູ່ໃນຮູບແບບ Logarithms

$$\ln GDP = \beta_0 + \beta_1 \ln RTR + \beta_2 \ln NT + \varepsilon \quad (2.4)$$

$$\ln RTR = y_0 + y_1 \ln GDP + y_2 \ln NT + \varepsilon \quad (2.5)$$

$$\ln NT = \gamma + \gamma_1 \ln GDP + \gamma_2 \ln RTR + \varepsilon \quad (2.6)$$

ຕາຕະລາງທີ 3.1: ຕົວປ່ຽນໃນສົມຜົນ

ຕົວປ່ຽນ	ນິຍາມ	ຫົວໜ່ວຍ
---------	-------	---------

GDP	ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ	ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ
RTR	ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ	ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ
NT	ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວ	ລ້ານຄົນ
β, γ	Coefficient ຄ່າສຳປະສິດ	
ε	ຄ່າຄາດເຄື່ອນ	

ການວິເຄາະຄວາມສຳພັນແບບໄລຍະສັ້ນຕາມແບບຈຳລອງ Error Correction Model: ECM

ເມື່ອສົມຜົນຖືກຖອຍທີ່ໄດ້ມີການພົວພັນຮ່ວມໃນໄລຍະຍາວໂດຍມີກົນໄກການປັບຕົວເຂົ້າກັບການພົວພັນຮ່ວມໃນໄລຍະຍາວຕໍ່ໄປຈະທົດສອບການປັບຕົວໃນໄລຍະສັ້ນຂອງຕົວປ່ຽນເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າສູ່ການພົວພັນຮ່ວມໃນໄລຍະຍາວໂດຍແບບຈຳລອງ ECM ເຊິ່ງເປັນແບບຈຳລອງທີ່ເຊື່ອມໂຍງຄ່າຕົວປ່ຽນລະຫວ່າງໄລຍະສັ້ນ ແລະ ໄລຍະຍາວ ດັ່ງນີ້:

$$\Delta GDP_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^p \beta_i \Delta GDP_{t-i} + \sum_{i=0}^{q_1} \lambda_1 \Delta RTR_{1t-i} + \sum_{i=0}^{q_2} \lambda_2 \Delta RTR_{2t-i} + \sum_{i=0}^{k_1} \delta_i \Delta NT_{1t-i} + \sum_{i=0}^{k_2} \delta_i \Delta NT_{2t-i} + \phi ECT_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2.7)$$

$$\Delta NT_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^p \beta_i \Delta NT_{t-i} + \sum_{i=0}^{q_1} \lambda_j \Delta GDP_{1t-i} + \sum_{i=0}^{q_2} \lambda_i \Delta GDP_{2t-i} + \sum_{i=0}^{k_1} \delta_i \Delta RTR_{1t-i} + \sum_{i=0}^{k_2} \delta_i \Delta RTR_{2t-i} + \rho ECT_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2.8)$$

$$\Delta RTR_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^p \beta_1 \Delta RTR_{t-i} + \sum_{i=0}^{q_1} \delta \Delta NT_{1t-i} + \sum_{i=0}^{q_2} \delta_i \Delta NT_{2t-i} + \sum_{i=0}^{k_1} \gamma_i \Delta GDP_{1t-i} + \sum_{i=0}^{k_2} \gamma_i \Delta GDP_{2t-i} + \omega ECT_t + \varepsilon_t \quad (2.9)$$

ໂດຍທີ່: GDP_t , RTR_t ແມ່ນຕົວປ່ຽນທີ່ທົດສອບໃນເວລາ t

δ ແມ່ນຄ່າຄວາມໄວໃນການປັບຕົວເຂົ້າສູ່ໄລຍະຍາວ

ω_j ຄ່າຄວາມຍືດຫົດໃນໄລຍະສັ້ນ

e_{t-1} ຜົນຂອງ Error team

ε_j ຄ່າຄວາມຄາດເຄື່ອນ

3. ຜົນໄດ້ຮັບ

ລາຍຮັບທີ່ໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວຂອງ ສປປ ລາວ ໃນລະຫວ່າງປີ 1991-2018 ສະແດງໃຫ້ເຫັນ ໃນຮູບທີ 3.1 ໃນໄລຍະ 28 ປີລາຍຮັບຈາກການທ່ອງ ທ່ຽວສາມາດສ້າງໄດ້ເຖິງ 11,998,041,820 ໂດລາສະຫະລັດ. ໃນປີ 1991 ມີລາຍຮັບຈາກການທ່ອງ ທ່ຽວພຽງແຕ່ 225,000 ໂດລາສະຫະລັດ, ເພີ່ມຂຶ້ນເປັນ 43,592,263 ໂດລາສະຫະລັດ ໃນປີ 1996 ແລະ ມີອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວໂດຍສະເລ່ຍຢູ່ທີ່ 16.3% ຕໍ່ປີ. ພາຍຫຼັງປະເທດລາວໄດ້ເປີດປີທ່ອງທ່ຽວໃນປີ 1999-2000 ໄດ້ເຮັດໃຫ້ທຸລະກິດໂຮງແຮມ, ຮ້ານອາຫານ, ສະຖານທີ່ຕ່າງໆ ກຳເນີດເກີດຂຶ້ນເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ. ພັກ ແລະ ລັດຖະບານລາວຍັງໄດ້ມີນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມຂະແໜງການທ່ອງທ່ຽວ ໂດຍມີອົງການ

ທ່ອງທ່ຽວແຫ່ງຊາດເປັນພາກສ່ວນຮັບຜິດຊອບ ແລະ ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ນັກທ່ອງທ່ຽວທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ.

ນັກທ່ອງທ່ຽວທີ່ເຂົ້າມາທ່ຽວຢູ່ລາວໄດ້ຊົມໃຊ້ການບໍລິການຈາກຂະແໜງການທ່ອງທ່ຽວ, ໄດ້ສ້າງລາຍຮັບໃນຂະແໜງການທ່ອງທ່ຽວມີການຂະຫຍາຍຕົວຂຶ້ນເລື້ອຍໆ ເຊິ່ງມັນສະແດງອອກໃນປີ 1997 ສ້າງລາຍຮັບ 73,276,904 ໂດລາສະຫະລັດ, ໃນປີ 2000 ສາມາດສ້າງລາຍຮັບເພີ່ມຂຶ້ນ 113,898,285 ໂດລາສະຫະລັດ. ເມື່ອທຽບໃສ່ປີ 2001 ຈຳນວນລາຍຮັບຫຼຸດລົງ 103,786,323 ໂດລາສະຫະລັດ ມີອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວໂດຍແມ່ນຫຼຸດລົງເຖິງ -9% ຕໍ່ປີ, ຍ້ອນມີເຫດການກໍ່ການຮ້າຍຢູ່ສະຫະລັດອາເມລິກາ ໃນວັນທີ 11/9/2001. ມາຮອດປີ 2002 ໄດ້ມີການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງລາຍຮັບອີກຄັ້ງໜຶ່ງເຖິງ 113,409,883 ໂດລາຕໍ່ປີ, ເມື່ອທຽບໃສ່ປີ 2003 ໄດ້ມີລາຍຮັບຈາກການ ທ່ອງທ່ຽວຫຼຸດລົງເຖິງ 87,302,412 ໂດລາຕໍ່ປີ ແລະ ມີອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວຫຼຸດລົງເຊັ່ນດຽວກັນເຖິງ -14% ຕໍ່ປີ. ສາເຫດຍ້ອນເກີດມາຈາກພະຍາດໂລກລະບາດ (SARS)

ຫຼັງຈາກປີ 2003 ເປັນຕົ້ນມາ ລາຍຮັບການທ່ອງທ່ຽວເຖິງ 118,947,707 ໂດລາຕໍ່ປີ, ເມື່ອທຽບໃສ່ປີ 2008 ມີການເພີ່ມຂຶ້ນເຖິງ 275,515,758 ໂດລາສະຫະລັດຕໍ່ປີ, ຫຼັງຈາກປີ 2008 ຍັງມີການຫຼຸດລົງອີກຄັ້ງໜຶ່ງຂອງລາຍໄດ້ປີ 2009 ເຖິງ 267,700,707 ໂດລາສະຫະລັດ ສິ່ງຜິດໃຫ້ມີອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວຫຼຸດລົງ 7% ສາເຫດຍ້ອນວ່າອັດຕາແລກປ່ຽນມີການປ່ຽນແປງ ແລະ ສະກຸນເງິນໂດລາສະຫະລັດມີການແຂງຄ່າ ສິ່ງຜິດໃຫ້ລາຍຮັບມີການຫຼຸດລົງ. ມາຮອດປີ 2010 ລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນເຖິງ 380,669,031 ໂດລາສະຫະລັດຕໍ່ປີ ແລະ ມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕເພີ່ມຂຶ້ນເຖິງ 25% ຕໍ່ປີ ລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນເລື້ອຍໆຈົນມາຮອດປີ 2015 ເຖິງ 725,365,681 ໂດລາສະຫະລັດ ໂດຍອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວຢູ່ທີ່ 13%, ໃນຊ່ວງປີ 2016-2017 ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວຫຼຸດລົງເຖິງ 648,067,008 ໂດລາສະຫະລັດ. ໃນປີ 2018 ສປປ ລາວ ໄດ້ເປີດປີການທ່ອງທ່ຽວສາມາດສ້າງລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວເຖິງ 811,010,661 ໂດລາສະຫະລັດ. ສາເຫດມາຈາກພັກ ແລະ ລັດຖະບານໄດ້ຍົກສູງຄວາມສໍາຄັນທາງດ້ານການທ່ອງທ່ຽວຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ເສດຖະກິດມີການຂະຫຍາຍຕົວສູງ, ການຮັກສາຄວາມປອດໄພມີຄວາມເຂັ້ມງວດ.

3.1 ຜົນການທົດສອບຄວາມນັ່ງຂອງຂໍ້ມູນ Unit Root

ຂອງຂໍ້ມູນທີ່ເຮັດການສຶກສາໂດຍໃຊ້ວິທີ Augmented Dickey-fuller ຂອງຕົວປ່ຽນ: ຜົນການທົດສອບ Unit Root ຕົວປ່ຽນທີ່ໃຊ້ໃນແບບຈຳລອງທີ່ Order of Integration ເທົ່າກັບ 0 ຫຼື $I(0)$ ທີ່ລະດັບ Level with trend and intercept ທີ່ລະດັບຄວາມສໍາຄັນເທົ່າ 0.05 ເຫັນວ່າມີຕົວປ່ຽນ GDP ມີຄ່າສະຖິຕິ ADF ຫຼາຍກວ່າຄ່າວິກິດໃນລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 95% ສະແດງວ່າຂໍ້ມູນຂອງຕົວປ່ຽນມີການນັ່ງຂອງຂໍ້ມູນ (Stationary) ທີ່ Order of Integration ເທົ່າກັບ 0 ຫຼື $I(0)$ ດັ່ງຕາຕະລາງທີ 3.1 ຜົນການທົດສອບ Unit Root ຂອງບັນດາຕົວປ່ຽນທີ່ໃຊ້ໃນແບບຈຳລອງທີ່ Order of Integration ເທົ່າກັບ 1 ຫຼື $I(1)$ ທີ່ລະດັບ First difference with Intercept ທີ່ລະດັບຄວາມສໍາຄັນເທົ່າ

0.1 ເຫັນວ່າ ຕົວປ່ຽນ RTR ແລະ NT ມີຄ່າສະຖິຕິໜ້ອຍກວ່າຄ່າວິກິດໃນລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 99 ສ່ວນຮ້ອຍ ຈາກບັນດາຕົວປ່ຽນເຮົາສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ຕົວປ່ຽນ RTR ແລະ NT ມີຄ່າສະຖິຕິ ADF ໜ້ອຍກວ່າຄ່າວິກິດສະແດງວ່າຂໍ້ມູນຂອງຕົວປ່ຽນນີ້ໃນລະດັບ with Intercept ມີຄວາມນັ່ງ (Stationary) ທີ່ Order of Integration ເທົ່າກັບ 1 ຫຼື $I(1)$. ດັ່ງນັ້ນ, ການສຶກສາໃນຄັ້ງນີ້ຈຶ່ງໄດ້ນຳໃຊ້ແບບຈຳລອງ ARDL ນຳໃຊ້ໃນການສຶກສາຍອນແບບຈຳລອງ ARDL ສາມາດນຳໃຊ້ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງວ່າຕົວປ່ຽນຈະມີຄວາມນັ່ງທີ່ລະດັບ $I(0)$ ຫຼື $I(1)$. (Peasaran et al., 2001)

ເມື່ອເຮົາຕ້ອງການການທົດສອບຄວາມສຳພັນຂອງບັນດາຕົວປ່ຽນ (Co-integration) ດ້ວຍການທົດສອບ ARDL bounds testing ຜົນພົບເຫັນວ່າ ເມື່ອເຮົາເອົາ GDP ເປັນຕົວປ່ຽນຕາມຈະໄດ້ຄ່າ F-statistic ມີຄ່າ 5.0668 ເຊິ່ງຫຼາຍກວ່າຄ່າຂອງ Upper Bounds ແລະ Lower Bounds ຢູ່ທີ່ລະດັບ 1% ໝາຍຄວາມວ່າຍອມຮັບ H_0 ທີ່ວ່າມີ Co-integration ການພົວພັນຮ່ວມລະຫວ່າງຕົວປ່ຽນຕາມກັບຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະດ້ວຍລະດັບຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິ 1 % ທີ່ລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 99% ສະແດງວ່າ ບັນດາຕົວປ່ຽນທີ່ຢູ່ໃນແບບຈຳລອງແມ່ນມີການພົວພັນໄລຍະຍາວ.

ເມື່ອເຮົາເອົາ RTR ເປັນຕົວປ່ຽນຕາມ ຈະໄດ້ຄ່າ F-Statistic ມີຄ່າ 2.9960 ເຊິ່ງໜ້ອຍກວ່າຄ່າຂອງ Upper bounds ແລະ Lower bounds ການພົວພັນຮ່ວມລະຫວ່າງຕົວປ່ຽນຕາມກັບຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະ ບໍ່ມີລະດັບຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິສະແດງວ່າປະຕິ H_0 ທີ່ບໍ່ມີ Co-integration ສະແດງວ່າ ບັນດາຕົວປ່ຽນທີ່ຢູ່ໃນແບບຈຳລອງແມ່ນບໍ່ມີການພົວພັນກັນໃນໄລຍະຍາວ.

ເມື່ອເຮົາເອົາ NT ເປັນຕົວປ່ຽນຕາມຈະໄດ້ຄ່າ F-statistic ມີຄ່າ 4.789778 ເຊິ່ງຫຼາຍກວ່າຄ່າຂອງ Upper Bounds ແລະ Lower Bounds ຢູ່ທີ່ລະດັບ 5% ໝາຍຄວາມວ່າ ຍອມຮັບ H_0 ທີ່ວ່າມີ Co-integration ການພົວພັນຮ່ວມລະຫວ່າງຕົວປ່ຽນຕາມກັບຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະດ້ວຍລະດັບຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິ 5% ທີ່ລະດັບຄວາມ

ເຊື່ອໝັ້ນ 95% ສະແດງວ່າ ບັນດາຕົວປ່ຽນທີ່ຢູ່ໃນແບບຈຳລອງແມ່ນມີການພົວພັນໄລຍະຍາວ.

ໃນຕາຕະລາງທີ 3.2 ແມ່ນການທົດສອບຄວາມສຳພັນສົມດຸນໄລຍະຍາວ ໃນກໍລະນີລວມຍອດຜະລິດຕະພັນເປັນຕົວປ່ຽນຕາມ ໂດຍກຳນົດໃຫ້ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວເປັນຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະ ເມື່ອພິຈາລະນະຄ່າຕ່າງໆໃນຕາຕະລາງແລ້ວ ສັງເກດວ່າຄ່າ R^2 ແມ່ນຄວາມສາມາດໃນການອະທິບາຍຄວາມສຳພັນຂອງຕົວປ່ຽນທັງສອງໄດ້ 47.93% ແລະ ຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະຂອງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວແມ່ນມີຄວາມສາມາດອະທິບາຍຄວາມສຳພັນຕໍ່ກັບຕົວປ່ຽນຕາມຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນໃນລະດັບຄວາມບໍ່ເຊື່ອໝັ້ນ 1% (ລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 99%) ສາມາດອະທິບາຍໄດ້ວ່າ ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວແມ່ນມີຄວາມສຳພັນສົມດຸນໄລຍະຍາວໃນທິດທາງດຽວກັນກັບລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ, ໝາຍຄວາມວ່າ ຖ້າລັດຖະບານມີລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ 1% ຈະສົ່ງຜົນກະທົບຮັດໃຫ້ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນເພີ່ມຂຶ້ນ 0.79% ແຕ່ວ່າ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວແມ່ນມີຄວາມສຳພັນສົມດຸນໄລຍະຍາວໃນທິດທາງກົງກັນຂ້າມກັນກັບຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ ຖ້າເສດຖະກິດຂະຫຍາຍຕົວຂຶ້ນ 1% ສົ່ງເຮັດໃຫ້ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວ ຫຼຸດລົງ 0.4%.

ດັ່ງຕາຕະລາງທີ 3.3 ແມ່ນການທົດສອບຄວາມສົມດຸນໄລຍະຍາວໃນກໍລະນີຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວເປັນຕົວປ່ຽນຕາມ ກຳນົດໃຫ້ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນເປັນຕົວປ່ຽນອິດສະຫຼະຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນແມ່ນມີຄວາມສາມາດໃນການອະທິບາຍຄວາມສຳພັນຕໍ່ກັບຕົວປ່ຽນຕາມຂອງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວທີ່ລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 95% ສາມາດອະທິບາຍໄດ້ວ່າ ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວແມ່ນມີຄວາມສຳພັນສົມດຸນໄລຍະຍາວໃນທິດທາງດຽວກັນກັບຈຳນວນຂອງນັກທ່ອງທ່ຽວ, ໝາຍຄວາມວ່າເມື່ອໃດກໍຕາມທີ່ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ເພີ່ມຂຶ້ນ 1% ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ 0.85%. ແຕ່ວ່າລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ ແມ່ນມີຄວາມສຳພັນສົມດຸນ

ໄລຍະຍາວໃນທິດທາງກົງກັນຂ້າມກັນກັບຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ ຖ້າຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ 1% ສົ່ງເຮັດໃຫ້ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນຫຼຸດລົງ 0.4%.

ການຊອກຫາສົມຜົນໄລຍະຍາວດ້ວຍວິທີການທົດສອບ OLS ຜົນໃນຕາຕະລາງທີ 3.4 ເຫັນວ່າ ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວແມ່ນມີການພົວພັນໄລຍະຍາວກັບການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດໃນລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 90%. ຜົນຂອງການປະເມີນຄ່າ OLS ສັງເກດເຫັນວ່າຖ້າລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ 1 ສ່ວນຮ້ອຍ ການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດຈະເພີ່ມຂຶ້ນ 1.64% ດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 90% ແລະ ຖ້າຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ 1% ການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດຈະເພີ່ມຂຶ້ນ 3.37% ຜົນຂອງການທົດສອບແມ່ນເປັນໄປຕາມສົມມຸດຖານທີ່ຕັ້ງໄວ້ໃນເບື້ອງຕົ້ນ.

ການທົດສອບຄວາມສຳພັນຮ່ວມແບບໄລຍະສັ້ນຕາມແບບຈຳລອງ Error Correction Model: ECM ຫຼັງຈາກທີ່ໄດ້ເຮັດການທົດສອບຄວາມສຳພັນສົມດຸນໄລຍະຍາວແລ້ວຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປຈິ່ງແມ່ນທົດສອບຄວາມສຳພັນສົມດຸນໄລຍະສັ້ນເຊິ່ງການທົດສອບແມ່ນນຳໃຊ້ວິທີ Error Correction Mechanism ຂອງ Engle and granger.: ຜົນການທົດສອບ Error Correction Mechanism ໃນກໍລະນີລວມຍອດຜະລິດຕະພັນເປັນຕົວປ່ຽນຕາມ, ດັ່ງຕາຕະລາງທີ 3.5 ຜົນຈາກການຄຳນວນສາມາດອະທິບາຍວ່າໃນໄລຍະສັ້ນການປ່ຽນແປງຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນມີຜົນຕໍ່ການປ່ຽນແປງຂອງລາຍໄດ້ທີ່ມາຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ໃນທິດທາງກົງກັນຂ້າມກັນ, ສ່ວນຄ່າສຳປະສິດຂອງຄ່າຄາດເຄື່ອນແມ່ນມີຄ່າລົບ -0.61868 ແມ່ນຢູ່ລະຫວ່າງ 0 ຫາ -1 ເຊິ່ງສອດຄ່ອງກັບທິດສະດີທີ່ວ່າ ຄວາມຄາດເຄື່ອນໃນການປັບຕົວເຂົ້າສູ່ຄວາມສົມດຸນໄລຍະຍາວຈະຕ້ອງຫຼຸດລົງເລື້ອຍໆ. ໂດຍສາມາດອະທິບາຍໄດ້ວ່າ ເມື່ອເກີດເຫດການໃດໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ການປ່ຽນແປງຂອງລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນໄລຍະຍາວອອກຈາກຈຸດສົມດຸນ ແລ້ວມີຄວາມໄວຂອງການປັບຕົວຂອງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເພື່ອເຂົ້າສູ່ຄວາມສົມດຸນໄລຍະສັ້ນມີຄ່າເທົ່າກັບ -0.61868 ໂດຍມີຄ່າສຳປະສິດໃນການປັບຕົວເທົ່າກັບ

-0.261732 ແລະ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວ ໂດຍມີຄ່າສຳປະສິດ 7.804 ຄວາມລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 95%.

ຜົນການທົດສອບການພົວພັນທີ່ເປັນເຫດເປັນຜົນກັນ (Granger Causality Test) ຫຼັງຈາກໄດ້ເຮັດການທົດສອບຄວາມສຳພັນສົມດຸນໄລຍະຍາວ ແລະ ໄລຍະສັ້ນ, ຂັ້ນຕອນສຸດທ້າຍຂອງການສຶກສາ ຈຶ່ງແມ່ນການທົດສອບຄວາມເປັນເຫດເປັນຜົນ ເຊິ່ງໄດ້ນຳໃຊ້ຮູບແບບຈຳລອງຂອງດ້ວຍວິທີເຂົ້າໃນການທົດສອບຂັ້ນຕອນສຸດທ້າຍນີ້. ສະແດງຜົນໃນຕາຕະລາງທີ 3.6

ສົມມຸດຖານ $\ln RTR$ does not Granger Cause $\ln GDP$ ມີຄ່າ $P\text{-value} = 0.0082 < 0.1$ ໝາຍຄວາມວ່າມັນມີຄວາມສຳພັນກັນທາງສະຖິຕິ ແລະ ເປັນໄປຕາມຂໍ້ສົມມຸດຖານທີ່ຕັ້ງໄວ້ໃນເບື້ອງຕົ້ນ ສະແດງວ່າ ເຮົາສາມາດປະຕິເສດຂໍ້ສົມມຸດຖານ $\ln RTR$ does not Granger Cause $\ln GDP$ ໝາຍຄວາມວ່າ ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ຕັດສິນການປ່ຽນແປງຂອງ ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 99% ເຊິ່ງສອດຄ່ອງກັບບົດວິໄຈຂອງ NGUYEN HO MINH TRANG ເມື່ອລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວດີຂຶ້ນຈາກຄວາມຂະຫຍາຍຕົວ, ການຂະຫຍາຍຂອງອຸດສາຫະກຳການທ່ອງທ່ຽວ ໂດຍມີການເອື້ອອຳນວຍໃຫ້ແກ່ນັກທ່ອງທ່ຽວສະດວກຕໍ່ການເດີນທາງ ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຄົນມີລາຍໄດ້ຈາກອຸດສາຫະກຳການທ່ອງທ່ຽວຫຼາຍຂຶ້ນບໍ່ວ່າຈະດ້ານການຂົນສົ່ງນັກທ່ອງທ່ຽວ, ຮ້ານອາຫານຕາມສະຖານທີ່ທ່ອງທ່ຽວ, ຜູ້ປະກອບການດ້ານທີ່ພັກ ແລະ ອື່ນໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບດ້ານການທ່ອງທ່ຽວໄດ້ສົ່ງຜົນໃຫ້ແກ່ເສດຖະກິດດ້ານການບໍລິການມີການຂະຫຍາຍຕົວນັບມື້ນັບສູງຂຶ້ນ.

ຂໍ້ສົມມຸດຖານ $\ln GDP$ does not Granger Cause $\ln RTR$ ມີຄ່າ $P\text{-Value} = 0.1627 > 0.1$ ໝາຍຄວາມວ່າບໍ່ມີຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິ ແລະ ບໍ່ເປັນໄປຕາມຂໍ້ສົມມຸດຖານທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃນເບື້ອງຕົ້ນ ສະແດງວ່າເຮົາຍອມຮັບສົມມຸດຖານ $\ln GDP$ does not Granger Cause $\ln RTR$ ໝາຍຄວາມວ່າລວມຍອດຜະລິດຕະພັນບໍ່ສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວມີການປ່ຽນແປງ. ບໍ່ສາມາດສະທ້ອນເຖິງສະພາບຄວາມເປັນຈິງຂອງ ສປປ ລາວ

ຫຼາຍເທົ່າທີ່ຄວນເມື່ອທຽບກັບຂະແໜງການອື່ນໆ. ພ້ອມກັນນັ້ນຕົວຊີ້ວັດຂອງເສດຖະກິດຍັງຂຶ້ນຢູ່ກັບຫຼາຍປັດໄຈທີ່ນອກການການທ່ອງທ່ຽວ. ສະນັ້ນ, ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເປັນສາເຫດທີ່ເຮັດໃຫ້ GDP ມີການປ່ຽນແປງ.

ຂໍ້ສົມມຸດຖານ NT does not Granger Cause RTR ມີຄ່າ $P\text{-value} = 0.2560 < 0.1$ ໝາຍຄວາມວ່າມັນມີຄວາມສຳພັນກັນທາງສະຖິຕິ ແລະ ເປັນໄປຕາມຂໍ້ສົມມຸດຖານທີ່ຕັ້ງໄວ້ໃນເບື້ອງຕົ້ນ ສະແດງວ່າ ເຮົາສາມາດປະຕິເສດຂໍ້ສົມມຸດຖານ NT does not Granger Cause RTR ໝາຍຄວາມວ່າ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວຕັດສິນການປ່ຽນແປງຂອງ ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 99%. ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ທັງສາມຕົວປ່ຽນຕ່າງເປັນອິດສະຫຼະຕໍ່ກັນ (Independent) ຫຼື ບໍ່ເປັນສາເຫດເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ.

4. ວິພາກຜົນ (ຄວນເພີ່ມເນື້ອໃນການອະທິບາຍສົມທຽບໃສ່ງານວິໄຈໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນຕື່ມ)

ຄວາມສຳພັນໄລຍະຍາວ ແລະ ການທົດສອບ Granger Causality ເຊິ່ງເຫັນວ່າ ມີຄວາມສອດຄ່ອງກັບບົດວິໄຈຂອງ Nasreen (2011), Rahmen ພ້ອມດ້ວຍຄະນະ (2012), Arouri ພ້ອມດ້ວຍຄະນະ (2013) ແລະ Gokmemnonglua et al., (2015). ອີງຕາມກາຍຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດ ທີ່ໄດ້ມາຈາກລາຍໄດ້ຂອງການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວພາໃຫ້ເກີດມີຄວາມສຳພັນໄລຍະຍາວກັບການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດໃນທົດທາງບວກ. ເຊິ່ງຖ້າຫາກລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວ ເພີ່ມຂຶ້ນກໍ່ຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນມີການຂະຫຍາຍຕົວ ເຊິ່ງສອດຄ່ອງກັບບົດຄົ້ນຄວ້າຂອງ Phouphet et al., (2018), Jalil, Mahmood & Idrees (2013) ແລະ Nonthapot (2021). ແຕ່ຈາກຜົນການສຶກສາຄວາມເປັນເຫດ ເປັນຜົນຂອງບົດຄົ້ນຄວ້າສະບັບນີ້ເຫັນວ່າຜະລິດຕະພັນມວນລວມພາຍໃນປະເພດຂອງສປປ ລາວແມ່ນບໍ່ມີຄວາມສຳພັນ ເປັນເຫດເປັນຜົນກັບລາຍໄດ້ຂອງການທ່ອງທ່ຽວ ເຊິ່ງສອດຄ່ອງກັບບົດວິໄຈຂອງ Li-hua He (2011) ແລະ Baoqin Wang, Miilin Xia

(2013).

5. ສະຫຼຸບ

ການເປີດປີທ່ອງທ່ຽວຂອງ ສປປ ລາວ ໃນປີ 2000 ແມ່ນໄດ້ເຮັດໃຫ້ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວທີ່ເຂົ້າມາທ່ຽວຢູ່ລາວ ເພີ່ມຂຶ້ນໃນແຕ່ລະປີ. ຈາກຜົນການສຶກສາການທົດສອບ ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວກັບການ ຂະຫຍາຍຕົວເສດຖະກິດຂອງປະເທດລາວ ແຕ່ປີ 1991-2018 ຜົນການສຶກສາພົບວ່າ: ພາຍໃນໄລຍະເວລາ 28 ປີ ມີ ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນເປັນຈຳນວນຫຼາຍ ຫຼັງຈາກ ນັ້ນກໍມີແນວໂນ້ມການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຈຳນວນນັກທ່ອງ ທ່ຽວແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນທຸກໆ ປີ. ນັບຕັ້ງແຕ່ປີ ໃນປີ 1991-2018 ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວແມ່ນໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ອັນເນື່ອງຈາກລັດຖະບານໄດ້ມີນະໂຍບາຍເປີດກວ້າງ ແລະ ສົ່ງເສີມ ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ນັກໃຫ້ແກ່ນັກທ່ອງ ທ່ຽວ ທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ. ໃນປີ 2018 ສປປ ລາວ ໄດ້ເປີດປີການທ່ອງທ່ຽວສາມາດສ້າງລາຍຮັບຈາກ ການທ່ອງທ່ຽວເຖິງ 800 ກວ່າລ້ານໂດລາສະຫະລັດ.

ສຳລັບການທົດສອບ Co-Integration ດ້ວຍວິທີ ຂອງ Engle and Granger ມີການພົວພັນກັນດ້ວຍລະ ດັບຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິເຫັນວ່າເມື່ອໃດກໍຕາມຖ້າ ລັດຖະບານ ມີລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເພີ່ມຂຶ້ນ 1 ສ່ວນ ຮ້ອຍ ຈະສົ່ງຜົນກະທົບຮັດໃຫ້ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນ ພາຍໃນເພີ່ມຂຶ້ນ 0.79 ສ່ວນຮ້ອຍ ແຕ່ວ່າຈຳນວນນັກທ່ອງ ທ່ຽວແມ່ນມີຄວາມສຳພັນສົມດູນໄລຍະຍາວໃນທິດທາງກົງ ກັນຂ້າມກັນກັບຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ ຖ້າເສດຖະກິດຂະ ຫຍາຍຕົວຂຶ້ນ 1 ສ່ວນຮ້ອຍ ສົ່ງເຮັດໃຫ້ ຈຳນວນນັກທ່ອງ ທ່ຽວຫຼຸດລົງ 0.4 ສ່ວນຮ້ອຍ. ສ່ວນຄ່າຜົນການຄາດປະ ມານຄ່າສຳປະສິດໂດຍແບບຈຳລອງ (ECM) ເຫັນວ່າ: ຖ້າ ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວ D(RTR) ມີການປ່ຽນແປງ 1 ສ່ວນຮ້ອຍ ເຮັດໃຫ້ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ (GDP) ປ່ຽນແປງ 0.431 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນທິດທາງກົງກັນ ຂ້າມແຕ່ບໍ່ມີຄວາມສຳພັນທາງສະຖິຕິ. ລາຍໄດ້ຈາກການ ທ່ອງທ່ຽວກັບລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນບໍ່ມີການ ພົວພັນກັນໃນໄລຍະສັ້ນ. ສຸດທ້າຍການທົດສອບ Granger Causality ລະຫວ່າງສອງຕົວປ່ຽນເຫັນວ່າ: lnRTR ລາຍ

ໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເປັນເຫດໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງຂອງ ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນດ້ວຍລະດັບຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 99 ສ່ວນຮ້ອຍ ໃນຂະນະທີ່ GDP ບໍ່ເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ RTR ມີການປ່ຽນແປງ, ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວຕັດສິນການ ປ່ຽນແປງຂອງ ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວດ້ວຍລະດັບ ຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ 99 ສ່ວນຮ້ອຍ.

ຈາກການວິເຄາະຢູ່ຂ້າງເທິງເຮົາຈະເຫັນໄດ້ວ່າການ ພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວແມ່ນ ມີການຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນທຸກໆປີ. ໃນການທົດສອບ ຄວາມສຳພັນຂອງ 3 ຕົວປ່ຽນເຮົາຫາໄດ້ຜົນແມ່ນ ມີການ ພົວພັນໄລຍະຍາວ ແຕ່ມາຫາການເປັນເຫດປັນຜົນເຮົາເຫັນ ວ່າ: ລາຍໄດ້ຈາກການທ່ອງທ່ຽວເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ລວມ ຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນປະເທດມີການປ່ຽນແປງ.

6. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງ

ຂ້າພະເຈົ້າໃນນາມຜູ້ຄົນຄວ້າວິທະຍາສາດ ຂໍປະຕິ ຍານຕົນວ່າ ຂໍ້ມູນທັງໝົດທີ່ມີໃນບົດຄວາມວິຊາການດັ່ງ ກ່າວນີ້ ແມ່ນບໍ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງຜົນປະໂຫຍດກັບພາກສ່ວນ ໃດ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເອື້ອປະໂຫຍດໃຫ້ກັບພາກສ່ວນໃດພາກ ສ່ວນໜຶ່ງ, ກໍລະນີມີການລະເມີດ ໃນຮູບການໃດໜຶ່ງ ຂ້າພະ ເຈົ້າມີຄວາມຍິນດີ ທີ່ຈະຮັບຜິດຊອບແຕ່ພຽງຜູ້ດຽວ.

7. ເອກະສານອ້າງອີງ

ພູເພັດ ກ້ຽວພິລາວົງ ພ້ອມດ້ວຍຄະນະ. (2018). ໄດ້ສຶກ ສາເຖິງ ການທົດສອບສົມມຸດຕິຖານການທ່ອງທ່ຽວ ເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດຂະຫຍາຍ ຕົວໃນ ສ ປປ ລາວ.

ບຸນສະຫວນ ແພງນັນທິ. (2010). ໄດ້ສຶກສາປັດໄຈທີ່ມີຜົນ ຕໍ່ການເຂົ້າມາທ່ຽວ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ຂອງນັກ ທ່ອງທ່ຽວຊາວຕ່າງປະເທດ.

ວິໄລສອນ ສຸວັນນະເທບ. (2014). ໄດ້ສຶກສາປັດໄຈດຶງດູດ ນັກທ່ອງທ່ຽວຕ່າງປະເທດເຂົ້າມາທ່ຽວ ແຂວງ ຈຳປາ ສັກ, ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ບໍລິຫານທຸລະກິດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ.

ວັນວິສາ ພິລະວົງ ແລະ ພັນປະກິດ ອ່ອນພັນດາລາ. (2017). ໄດ້ສຶກສານັກທ່ອງທ່ຽວລາວກັບການທ່ອງ ທ່ຽວພາຍໃນປະເທດ ຢູ່ໃນ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ,

- ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ບໍລິຫານທຸລະກິດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ.
- ບຸນມິ ສີສະໝອນ. (2008). ໄດ້ສຶກສານັກທ່ອງທ່ຽວທີ່ເຂົ້າມາທ່ຽວ ຫຼວງພະບາງ ໂດຍມີຈຸດປະສົງສຶກສາປັດໄຈດຶງດູດນັກທ່ອງທ່ຽວເຂົ້າ ແຂວງ ຫຼວງພະບາງ.
- ທັກສິນ ພິມປາໂມດ ແລະ ອິນນະພາ. (2017). ການພົວພັນລະຫວ່າງປະລິມານສິນເຊື້ອ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດຂອງ ສປປ ລາວ (ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນລະດັບປະລິນຍາຕີ), ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ບໍລິຫານທຸລະກິດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ.
- ຂັນທອງ ພິມມະແສງ, ສຸດທິດາ ຈັນຊະນະ ແລະ ໂບລາວັນ ແກ້ວວົງກິດ. (2019). ການພົວພັນລະຫວ່າງອັດຕາແລກປ່ຽນເງິນຕາຕ່າງປະເທດ ແລະ ລາຄາຮຸ້ນໃນຕະຫຼາດຫຼັກຊັບລາວ ກໍລະນີສຶກສາ ທະນາຄານການຄ້າຕ່າງປະເທດລາວມະ ຫາຊື່ນ (ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນລະດັບປະລິນຍາຕີ), ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ບໍລິຫານທຸລະກິດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ.
- ອາລຸນນີ ວໍລະຈັກດາວວີ ແລະ ສອນອານັນ ວົງປັນຍາ. (2018). ຄວາມສໍາພັດລະຫວ່າງການສຶກສາ, ສຸຂະພາບ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວດ້ານເສດຖະກິດຂອງປະເທດລາວ ແລະ ໄທ (ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນລະດັບປະລິນຍາຕີ), ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ບໍລິຫານທຸລະກິດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ.
- ຕິ່ງລາງ ແລະ ທູ ເລທິ. (2017). ໄດ້ສຶກສາ: ການພົວພັນລະຫວ່າງການທ່ອງທ່ຽວກັບການພັດທະນາເສດຖະກິດ ໃນປະ ເທດລາວ (ບົດໂຄງການຈົບຊັ້ນລະດັບປະລິນຍາຕີ), ຄະນະເສດຖະສາດ ແລະ ບໍລິຫານທຸລະກິດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ.
- ອຸລະໄທ ສຸພິເລີດ. (2016). ໄດ້ສຶກສາ: ຄວາມສໍາພັດລະຫວ່າງ ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດການຄ້າລະຫວ່າງປະເທດ ແລະ ການພັດທະນາທາງດ້ານການເງິນໃນ ສປປ ລາວ
- ທະນາຄານແຫ່ງ ສປປ ລາວ. (2018). ບົດລາຍງານເສດຖະກິດ <https://www.bol.gov.la/annual-reports>
- ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ. (2018). ບົດລາຍງານການທ່ອງທ່ຽວ.
- Arouri. M & Uddin. G. S., Nawas. K., Shahbaz. M & Teulon. F. N. (2013). Causal linkages between financial development, trade openness and economic growth: Fresh Evidence from Innovative Accounting Approach in Case of Bangladesh IPAG Business School, Paris.
- C. W. J. Granger. (1969). Investigating causal relations by econometric models and cross-spectral methods the econometric society.
- Can Tansel Tugcu. (2014). Examined the relationship between tourism and economic growth between the years of 1998 and 2011 for the European.
- Edward Nissan. (2010). Relationship between tourism and economic growth.
- Ghatak, S. and Siddiki, J. (2001). The use of ARDL approach in estimating virtual exchange rates in India, Journal of Applied, India.
- Gokmenoglu. K., amin. M. Y. & Taspinar. N. (2015). The relationship among international trade, financial development and economic growth: the case of Pakistan, University of Economic, Prague, Faculty of Financial and Accounting, Pakistan.
- Hassan. K and Islam. R. M. (2005). Temporal causality and dynamic of financial development, trade openness, and economic growth in Victor auto Regression (VAR) for Bangladesh, 1974-2003: researchgate. Net. Bangladesh
- IMF (International Monetary Fund). (2011). Lao People's Democratic Republic: Recent economic developments. IMF Country Report and Public Information, IMF, Washington, DC.
- Jalil, A., Mahmood, T. and Idrees, M., 2013. Tourism-growth nexus in Pakistan: Evidence from ARDL bounds tests. *Economic Modelling*, 35, pp.185-191.

Ministry of Information, Culture and Tourism (2019), Tourism Development Department, Statistical Report on Tourism in Laos, Vientiane Capital, Lao PDR.

Nonthapot, S. (2021, February 15). Research Gate. Retrieved from ResearchGate: <https://www.researchgate.net/publication/298643879>

Pouvanalod. (2017). A test of the relationship between income from tourism and economic growth of Thailand.

Shakouri et al., J Tourism Hospit. (2017). Shakouri B*, Yazdi SK, Nategian N & Shikhrezaei. The relation between International Tourism and economic growth Department of Economics,

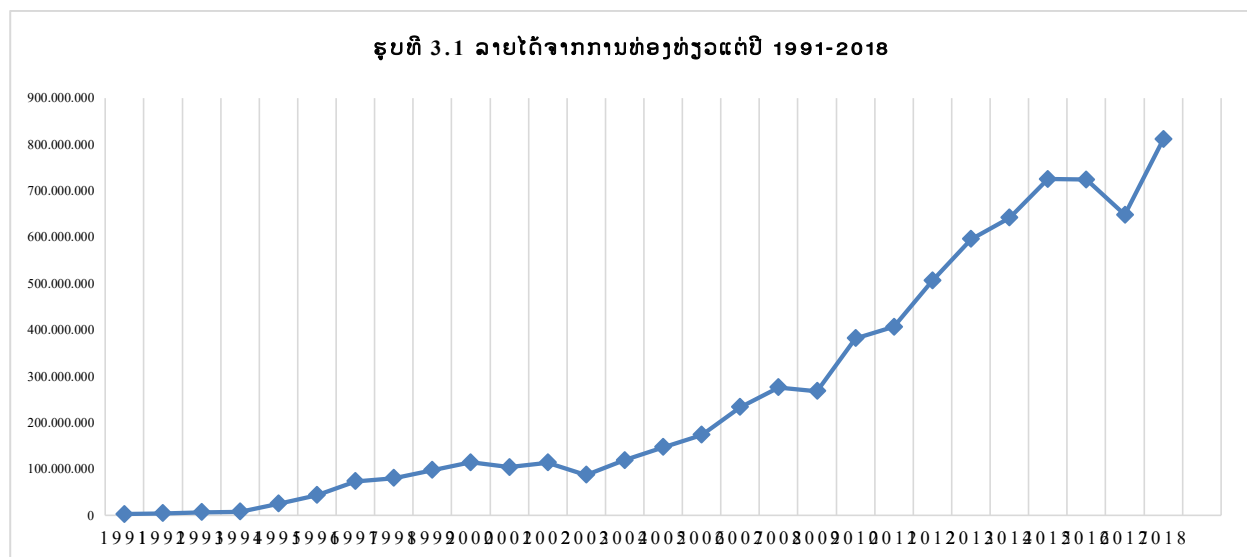
College Economics and Accounting, Islamic Azad University, North Iranshahr St, Tehran, Iran

Travel and Touris. (2018). World Travel and Tourism Council Report, WTTC's annual [Economic Impact Research](https://www.businesswire.com/news/home/20180322005888/en/One-in-Five-of-All-New-Jobs-Created-Globally-in-2017-Are-Attributable-to-Travel-Tourism-Says-Major-New-Research-from-the-World-Travel-Tourism-Council-WTTC), available from: <https://www.businesswire.com/news/home/20180322005888/en/One-in-Five-of-All-New-Jobs-Created-Globally-in-2017-Are-Attributable-to-Travel-Tourism-Says-Major-New-Research-from-the-World-Travel-Tourism-Council-WTTC>

WDI (World Development Indicators)

<https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

ຮູບທີ 3.1: ລາຍຮັບຈາກການທ່ອງທ່ຽວຂອງ ສປປ ລາວ ໃນລະຫວ່າງປີ 1991-2018

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ກະຊວງຖະແຫຼ່ງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ 2018

ຕາຕະລາງທີ 3.1: ຜົນການທົດສອບ (Unit Root)

ຕົວປ່ຽນ	Test	Level		First difference	
		Intercept	with trend	Intercept	With trend
ln_GDP	T-Statistic	-2.43056	-3.61756	-8.29547	-4.36911
	P-Value	0.1436	0.0471**	0*	0.0101*
	Conclusion	nonstationary	I(0)	I(1)	I(1)
ln_RTR	T-Statistic	-1.68914	-1.82174	-3.55794	-3.4689
	p-Value	0.4252	0.666	0.0142*	0.0641
	conclusion	nonstationary	nonstationary	I(1)	nonstationary

ln_NT	T-Statistic	0.5266	-1.610568	-3.705882	-3.069001
	P-Value	0.9845	0.7619	0.0101*	0.1366
	Conclusion	nonstationary	nonstationary	I(1)	nonstationary

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ຈາກການວິເຄາະຂໍ້ມູນຕົວຈິງ, 2020

ຕາຕະລາງທີ 3.2: ຜົນການທົດສອບ Co-integration ກໍລະນີ LnGDP ເປັນຕົວປ່ຽນຕາມ

Dependent Variable	Independent Variables	Coefficient (Standard Error)	T-Statistic (Prob)
Ln_GDP	Constant	0.1203 (0.2370)	0.5075 (0.6173)
	Ln_RTR	3.3445 (1.8074)	1.8504 (0.0791)
	Ln_NT	-7.2921 (8.5094)	-0.8569 (0.0401)

ແຫຼ່ງທີ່ມາ: ຈາກການວິເຄາະຂໍ້ມູນຕົວຈິງ, 2020

ຕາຕະລາງທີ 3.3 : ຜົນການທົດສອບ Co-integration ໃນກໍລະນີ Ln_NT ເປັນຕົວປ່ຽນຕາມ

Dependent Variable	Independent Variables	Coefficient (Standard Error)	T-Statistic (Prob)
Ln_NT	Constant	108227.6 (56628.15)	1.9111 (0.0704)
	Ln_RTR	0.000847 (0.000468)	1.8096 (0.0854)
	Ln_GDP	-48569.14 (56676.89)	-0.8569 (0.0401)

ແຫຼ່ງທີ່ມາ: ຈາກການວິເຄາະຂໍ້ມູນຕົວຈິງ, 2020

ຕາຕະລາງທີ 3.4: ການທົດສອບ OLS ເພື່ອຊອກຫາສົມຜົນໄລຍະຍາວ

Variable	Coefficient	Std.Error	t-Statistic	prob
RTR	-1.649613	1.319958	-0.124975	0.9015
NT	3.371035	1.659278	2.031627	0.0529
C	6.370612	0.426471	14.89106	0.0000

ແຫຼ່ງທີ່ມາ: ຈາກການວິເຄາະຂໍ້ມູນຕົວຈິງ, 2020

ຕາຕະລາງທີ 3.5: ຜົນການທົດສອບ Error Correction Mechanism ໃນກໍລະນີລວມຍອດຜະລິດຕະພັນເປັນຕົວປ່ຽນຕາມ

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.050597	0.247356	-0.204551	0.8401
D(GDP)	-0.261732	0.217177	-1.205154	0.2429

G(GDP(-1))	7.8042352	9.390335	0.083109	0.9346
ECT	-0.61868	0.360846	-1.714526	0.1027

ແຫຼ່ງທີ່ມາ: ຈາກການວິເຄາະຂໍ້ມູນຕົວຈິງ, 2020

ຕາຕະລາງທີ 3.6: ຜົນການທົດສອບ Granger Causality ຂອງ RTR ,GDP ແລະ NT ພາຍໃຕ້ການທົດສອບໃນຊ່ວງ
ເວລາທີ່ສອງ (Lag=2)

Lags: 2

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
RTR does not Granger Cause GDP	26	6.08452	0.0082
GDP does not Granger Cause RTR		1.98230	0.1627
NT does not Granger Cause GDP	26	0.72643	0.4954
GDP does not Granger Cause NT		1.96733	0.1648
NT does not Granger Cause RTR	26	1.45486	0.2560
RTR does not Granger Cause NT		0.45277	0.6419

ແຫຼ່ງທີ່ມາ: ຈາກການວິເຄາະຂໍ້ມູນຕົວຈິງ, 2020